ומהדרינן אין בעלמא דרשין ק"ו אלא דשאני הכא. דאתא קרא ואפקיה. ומקשו הכא א"כ דאי לאו קרא מודו רבנן לר"א בק"ו דידיה מאי מהדרי ליה מקוה יוכיח דהא אינהו גופייהו מודו ליה אלא דקרא קדרשי ואיכא למימר דהכי אמרי ליה לא תדחוק נפשך למדחי דרשא דילן משום קל וחומר דידך דמקוה יוכיח דאיכא למידן קל וחומר ואתא קרא ואפקיה דמקוה שאינו מגיע מדרשא נפקא לן[1] מדכתיב וטוגע בנבלתם יטמא הלא אומר אפילו הן בתוך המים ואדם שמגיע על טהרה בלועה מקרא נמי נפיק אלמא אתי קרא לאפוקי ק"ו וכי האי גוונא בהפרת נדרים נמי לא תפלוג אדרשא דילן לקיומי ק"ו (דילן) [דילך] דכי היכי דהתם אתא גופך מודית דאתא קרא ואפקיה הכא נמי אתא קרא ואפקיה. ונהי דעד השתא הוה סברינן למימר דרבנן פרכי ליה דליכא למידן בכי האי גוונא קולא וחומרא כלל במסקנא דסוגיין מסקי' דהכי קאמרי ליה מקוה יוכיח דאתי קרא ומפיק ק"ו כי האי גוונא: **מתני' הפרת נדרים כל היום.** להקל ולהחמיר. לאו דוקא להקל ולהחמיר הכא אלא ה"ק פעמים שזמנו מרובה פעמים שזמנו מועט לאפוקי מעת לעת דלעולם זמנו שוה: **נדרה בלילי שבת.** ה"ה בחול והאי דנקט שבת מילתא אגב אורחיה קמ"ל דמפירין נדרים בשבת ואע"פ שאינן לצורך השבת וכדדייקינן בגמרא: **נדרה בלילי שבת.** בכניסתו מפר בלילי שבת וביום השבת עד שתחשך והיינו להקל: **נדרה עם חשכה.** שנדרה בשבת סמוך לחשכה מפר עד שלא תחשך והיינו להחמיר. ובדין הוא דליתני לאינו מפר אלא [2] לכשתחשך כיון דלהחמיר קתני אלא להכי תנא האי לישנא משום דשייך ביה טפי מאי דמסייים מלתיה שאם קודם חשכה לא הפר אינו יכול להפר דאשמועינן בהאי לישנא דמפירין נדרים בשבת אפילו שלא לצורך השבת לפי שזמנה עובר שאם קודם חשכה לא הפר שוב אינו יכול להפר: **גמ' אמר קרא ביום שמעו.** דמשמע יום השמיעה בלבד: **דלפיב מיום אל יום.** דמשמע מעת לעת שיעור שיש בין תחילת יום אחד לתחילת יום אחר דהיינו עשרים וארבעה שעות: **הוה אמינא ביממא אין בלילה לא.** דלילמא יום הכי משמע: **לפיב מיום אל יום.** דמשמע מסוף יום שלפני שמיעה עד סוף יום של שמיעה דהיינו נדרה בתחילת הלילה שמפר הלילה והיום עד סופו: **מן חד בשבא לחד בשבא.** דהכי משמע קרא מיום שמיעה עד יום כיולא בו: **לפיב ביום שמעו.** דאינו מפר אלא יום שמיעה וכיון שכן על כרחיך כי כתיב מיום אל יום אינו אלא ליתן שיעור ארבעה ועשרים שעות: **תניא.** ר' חייא שהיה דודו של רב. וקי"ל הכי דהפרת נדרים כל היום ותו לא וכסתם מתני': **חייא בר רב שדי גילא ובדיק.** אגב גרגא דרב מייתי הכא הא דחייא בר רב שדי גילא ובדיק בעוד שהיה מתעסק לירות חצים היה בודק אדם הבא לפניו להתיר נדרו שואלו אם מתחרט ומתירו דקסבר פותחין בחרטה ומשום הכי לא היה צריך עיון למצוא פתח: **יפיב וקאים.** שלא היה מדקדק בדבר אלא עומד ויושב כמו שהיה מזדמן לו:

תנן

אין בעלמא דרשי ק"ו ושאני הכא דאמר קרא [1] אישה יקימנו ואישה יפרנו [6] את שבא לכלל הקם בא לכלל הפר את שלא בא לכלל הקם לא בא לכלל הפר: **מתני'** [3] [4] הפרת נדרים כל היום יש בדבר להקל ולהחמיר כיצד נדרה בלילי שבת יפר בלילי שבת וביום השבת עד שתחשך [5] נדרה עם חשכה מפר עד שלא תחשך שאם חשכה ולא הפר אינו יכול להפר: **גמ' תניא** [7] הפרת נדרים כל היום [8] רבי יוסי בר' יהודה ור"א בר' שמעון אמרו מעת לעת מאי טעמא דתנא קמא אמר קרא [2] ביום שמעו ורבנן מאי טעמייהו דכתיב [2] מיום אל יום ולת"ק הא כתיב מיום אל יום איצטריך דאי ביום שמעו הוה אמינא ביממא אין בלילא לא [2] כתיב מיום אל יום ולמ"ד מיום אל יום הא כתיב ביום שמעו איצטריך דאי כתיב מיום אל יום הוה אמינא מחד בשבא לחד בשבא ליפר לה כתיב ביום שמעו א"ר שמעון בן פזי אריב"ל אין הלכה כאותו הזוג לוי סבר למיעבד כהני תנאי א"ל רב הכי אמר חביבי אין הלכה כאותו הזוג חייא בר רב שדי גירא ובדיק רבה ב"ר הונא יתיב וקאים

תנן

וחזעיס טמאים: **ושאני הכא.** להכי לא דרשי נדרים קל וחומר לאמר קרא וכו' הלכך לא מצי מפר אלא לאחר שנדרה שבא לכלל הקם: **מתני' נדרה בלילי שבת.** יכול להפר לה כל אותו ליל שבת ויום שבת. והוה הדין נמי כי נדרה במ"ש שיפר כל אותו היום בא' בשבת אלא הא דנקיט לילי שבת משום דאשמועי' במה שאמרו הפרת נדרים כל היום כלילי שבת ויומו שהלילה הולך אחר היום כדכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד [9] אבל לא ליום ולילה שאם נדרה ביום ולא הפר לה שוב אינו יכול להפר לה משתחשך שאין הפרת נדרים אלא אותו יום שנדרה ומשחשכה כבר נכנס יום אחר: **גמ' מיום אל יום.** משמע מאותה שעה ביום זה עד יום המחרת באותה שעה: **ביממא אין.** ביום שמעו משמע יממא ולא לילה להכי כתיב מיום אל יום דמשמע יום אלא: **הא לפיב ביום שמעו.** דמשמע אותו היום בלבד ולא למחר: **דאי מיום אל יום הוה משמע מחד בשבא לחד בשבא.** להכי משמע מיום אל יום שכמוהו דהיינו שבוע אלא להכי כתיב ביום שמעו אחד אלא מעל"ע: **אין הלכה כאותו הזוג.** רבי יוסי ור"א דאמרי מעת לעת: **חייא בר רב הוה שדי גילא ובדיק.** שלא היה מעיין כל כך בנדר אלא כמו שהיה עוסק במלאכתו שהיה יורה החץ מתוך כך בדיק ליה לנדר: **יפיב וקאים.** שלא היה יושב במקום אחד אלא עומד ויושב ובדיק ליה:

תנן

נד א מיי' פי"ב מהל' נדרים הל' טו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעי' כא:

נה ב מיי' שם הל' טז טוש"ע שם:

תוספות

ומתר"ץ בעלמ' דרשי ק"ו ושאני הכא דלית להו לרבנן דא' קרא אישה יקימנו וכו', כדתנן (התם בנדרי) במתני' (לעיל עה.) טועמי' דרבנן דהכא, ואפי' דקאמרי מקוה יוכיח פלגולא בעלמא. ויש לתמוה בהך ק"ו מכורה כבר, מימא הפרת נדרי' יוכיחו דהא דמו שפיר אהדדי דקא מדמי לה תלמודא (ע"כ): [מתני'] **הפרת נדרי'.** שאמרה תורה (במדבר ל) ביום שמוע אישה יניא אותה: לחקל. שמפר זמן אריך: ולהחמיר. שמפר זמן קצר: **מפר לילי שבת ויום שבת עד שתחשך.** שכל זה מיום שמעו דנדר: **עם חשכה.** סמוך למוצאי שבת: **מפר עד שלא תחשך.** יתהר להפר עד שלא תחשך: **שאם לא הפר וחשכה.** והגיע מ"ש אינו מפר: גמ' א' קרא מיום אל יום. פי' מיום זה ליום אחר דהיינו מעת אל עת: שדי גירי ובדיק. כלומ' משלא חיליס ובודק אם מתחרטו ומתירו, דסבר פותחי' בחרטה ומ"ל להתייבש ולנקש פתח: יתיב וקאים. כלו' יושב ועומד ואינו ממייבש בדבר למצוא חרטה מיושב, דסבר פותחי' בחרטה ולא בעי' יושב כמו גבי דין:

תורה אור השלם

1. כָּל נֶדֶר וְכָל שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ:
במדבר ל יד

2. וְאִם הֲחֲרֵשׁ יַחֲרִשׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל יוֹם וְהֵקִים אֶת כָּל נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת כָּל אֲסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ:
במדבר ל טו

מוסף רש"י

לא בא לכלל הפר. דאינו יכול להפר (לעיל עה.). **הפרת נדרים כל היום.** עד שתחשך ותו לא, ואפילו שמע סמוך לחשיכה (שבת קנו.).

פירוש הרא"ש

מתני' הפרת נדרים. שאמרה תורה ואם ביום שמוע אישה יניא אותה: **כל היום.** עד שתחשך: **ויש בדבר** להקל ולהחמיר. כלומר פעמים מפר זמן קצר ופעמים זמן מרובה ולא שיש בדבר להקל טפי ממ"ד מעת לעת: **נדרה בלילי שבת כו'.** האי דנקט בלילי שבת כלילי שבת ויומו דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד: הכי גרסי' (לקמן ע"ז:) במתניתא דאומר לאשה כל נדרים שתדורי אי אפשי בהם אין כאן נדר לא אמר כלום יפה עשית אין כמותיך אם לא נדרת מדירך אני דבריו קיימין. לענין הפרה אין מועיל אלא לישנא דקולא עד שיאמר מופר ליכי אבל

[1] [לעיל עה.], [2] שבת קנו., [3] לקמן עט., [4] [לקמן עז. שבת קנו.], [5] [תוספתא פ"ו וכשאלמות סימן קלו איתא הפרת נדרים כל היום דברי רבי י"י בר יהודה ור"א בר"ש וכו'], [6] [בראשית א], [7] [ספרא שמיני פ"ט], [8] [ל"ל עד שתחשך], [9]

לענין הקמה דאפי' שתיקה מועלת אם שתק כל היום קיום נמי מועיל בכל נשון אי נמי להכי בענין דוקא מופר ליכי כדי ליתן חילוק בין הפרת הבעל להתרת חכם דהפרת בעל מכאן ולהבא אלא טעם כמו אם בריתי הפר וכסי גרסינן בירושלמי דפרקין ר' אבהו אומר בשם ר' יוחנן הבעל שאומר אין כאן נדר אין כאן שבועה לא אמר כלום חזקן שאמר מופר לך בטל לך לא אמר כלום אלא זה בהלכתו הבעל אומר מופר לך בטל לך חזקן אומר אין כאן נדר אין כאן שבועה: **לא יאסר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בדרך שאומר לה בחול.** שלריך לשנות מפני כבוד השבת אלא אומר לה טלי ואכלי טלי ושתי ובגמרא מפרש: גמ' דבתיב מיום אל יום. פי' מיום זה ליום אחר דהיינו מעת לעת: דאי כתיב מיום אל יום. דהוה לילה בכלל הוה אמינא ממה בשבא לחד בשבא דמשמע מיום זה ליום אחר שמנו זה: **אין הלכה כאותו הזוג.** משום דרבנים ניהו אינערך למיפסק דלא כוותייהו דיקא דכתיב מיום אל יום. ויש ספרים גורסין הלכה כאותו הזוג. משום דבשילהי שבת גרסינן והלכתא הפרת נדרים מעת לעת ומפרשי הספרים גרסי' הכא חייא בר רב [ים לפרש] בשהיתה אשתו נודרת לא היה מתיר מיד אלא היה שותק לקנטרה כאילו היה רוצה לקנטרה דהא זורק חץ בכוונה לכוון בגיל שיתיר לה למחרתו קודם שיגיע לאותו מקום: **רבה בר רב הונא הוה קאי.** לידע מדת גלו לכוון בו למחרת אבל לספרים דגרסי' אין הלכה כאותו הזוג אין מקומו כאן אלא לקמן בשמעתין:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

תנן התם. בפרק מי שהחליף בגלי שבת ומאי קמ"ל רבי אבא: אלא אימא נשאלין. נדרים לחכם בגלילה: דנשאלים נדרים בגלילה: **אמר רב הכי.** רב בשעה ששמע הדבר שתק: **אמר ליה אישתיק קאמרת.** כלומר מי קאמרת הוה אינך דאמרה קמיה דרב דנשאלין נדרים בשבת ושמע רב ושתק ומדאישתיק רב קאמרת דהכי סבירא ליה או דלמא הכי קאמרת דרב הוה שתי בההיא שעתא דאיתמר קמיה שמעתא ואת נפקת לברא מקמי דליפסוק למישתי ולא ידעת מאי מהדר: והתניא

מפירין נדרים בשבת. בעל לאחמו ואב לבתו: **ונשאלין.** לחכם: **שהן לצורך השבת.** כגון שנדרה מלאכילה או מתכשיטין: **נדרה עם חשיכה.** משמע אפי' נדריה שלא לצורך השבת דמסתברא מילתא הואיל ונדרה בשבת עם חשיכה דלאו לצורך השבת נדרה דאי משום עונג אכילה ושתייה כבר אכלה מבעוד יום ואי משום תכשיטי שבת נדרה ההיא שעתא לאו זמן תכשיט הוא דהא משחשיכה רגילים להפשיט תכשיטי שבת אלא ודאי בנדרה שלא לצורך שבת קמיירי וקתני מפר לה עד שתחשך ואי אמרת שלא לצורך השבת אין מפירין בשבת מאי איריא דקתני דמשהחשיך אין יכול להפר אפי' כי נדרה בתוך השבת נמי אין יכול להפר שזה אינו לצורך השבת אלא (ג) דמדקתני דמפר לה עד שתחשך שמע מינה דמפירין אפי' שלא לצורך השבת וקשיא לרב דימי דאמר אין מפירין אלא לצורך השבת: **למ"ד כל היום אין טפי לא.** הלכך אפי' שלא לצורך השבת מפר שאם אינו מפר עכשיו בשבת שוב אין יכול להפר: **למ"ד מעת לעת קסבר שלא לצורך השבת אין מפירין.** כשנדרה בשבת מפני שיכול להפר אחר השבת: **כשלא היה להן פנאי.** לישאל עליהן מבעוד יום הוא דקאמר דנשאלין עליהן בשבת: **או דלמא אפשר לישאל עליהן מבעוד יום.** נמי נשאלין עליהן בשבת: **דאיזדקיקו ליה רבנן.** שנטפלו חכמים כולן להתיר לו בשבת ואפילו בנדרים שהיה לו אפשר לישאל עליהן מבעוד יום: **ביחיד מומחה.** לרבים הוא דנשאלין לו: **אבל בג' לא.** בין הדיוטות בין מומחין דכל די תלתא מיתחזי כי דינא וקיימא לן[ו] דאין דנין בשבת: **אפי' מעומד.** כדאמר לעיל דרבה בר רב הונא הוה יתיב וקאמיס[ז]: **ואפילו בקרובין ואפילו בגילה לא מחזי כי דינא: והא מתני' היא.** דקתני בהדיא מפירין בגילי שבת ומאי קמ"ל רבי אבא: **אלא אימא נשאלין.** נדרים לחכם בגילה: דנשאלים נדרים בגילה: **אמר רב הכי.** רב בשעה ששמע הדבר שתק: **אמר ליה אישתיק קאמרת.** כלומר מי קאמרת הוה אינך דאמרה קמיה דרב דנשאלין נדרים בשבת ושמע רב ושתק ומדאישתיק רב קאמרת דהכי סבירא ליה או דלמא הכי קאמרת דרב הוה שתי בההיא שעתא דאיתמר קמיה שמעתא ואת נפקת לברא מקמי דליפסוק למישתי ולא ידעת מאי מהדר: והתניא

[ג]תנן התם [א]מפירין נדרים בשבת ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת [ב]איבעיא להו מפירין נדרים בשבת לצורך השבת או דלמא [ב]אפי' שלא לצורך ת"ש דתני רב זוטי דבי רב פפי אין מפירין נדרים אלא לצורך השבת אמר רב אשי הא לא תנן הכי נדרה עם חשיכה מפר לה עד שלא תחשך ואי אמרת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא מאי איריא חשכה אפי' בתוך היום אינו יכול להפר דשלא לצורך [ד] תנאי היא [ג]הפרת נדרים כל היום רבי יוסי ברבי יהודה ור"א בר' שמעון אמרו מעת לעת למ"ד כל היום אין טפי לא אפילו שלא לצורך השבת מפר למאן דאמר מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא [ד]ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת [ה]איבעיא להו כשלא היה להם פנאי או דלמא כשהיה להם פנאי [ת]"ש דאיזדקיקו ליה רבנן לבריה דרב זוטרא בריה דרב זעירא אפילו בנדרים שהיה להם פנאי מבעוד יום סבר רב יוסף למימר נשאלין נדרי' בשבת ביחיד מומחה אין בשלשה הדיוטות לא משום דמתחזי כדינא א"ל אביי [ה]כיון דסבירא לן אפי' מעומד אפי' בקרובים ואפי' בלילה לא מיתחזי כדינא אמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב הלכה מפירין נדרים בלילה והא מתניתין היא נדרה בלילי שבת אלא אימא הלכה נשאלין בלילה א"ל ר' אבא לרב הונא אמר רב הכי א"ל אישתיק [ה]אמר ליה אישתיק קא אמרת או שתי קאמרת אמר רב איקא בר אבין איזדקיק ליה רב לרבה בקיטונא

תנן התם. בפרק מי שהחליף בגלי שבת ומאי קמ"ל רבי אבא: אלא אימא נשאלין. נדרים לחכם בגילה: דנשאלים נדרים בגילה: **אמר רב הכי.** רב בשעה ששמע הדבר שתק: **אמר ליה אישתיק קאמרת.** כלומר מי קאמרת הוה אינך דאמרה קמיה דרב דנשאלין נדרים בשבת ושמע רב ושתק ומדאישתיק רב קאמרת דהכי סבירא ליה או דלמא הכי קאמרת דרב הוה שתי בההיא שעתא דאיתמר קמיה שמעתא ואת נפקת לברא מקמי דליפסוק למישתי ולא ידעת מאי מהדר: והתניא

מפירין נדרים בשבת. בעל לאחמו ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת. כגון שנדר שלא לאכול היום (שבת קנז.). **או דלמא אפילו שלא לצורך.** דגבי הפרה היום שמעו כמיב, ואם לא מיפר אפילו שוב אינו מיפר (שם). **הפרת נדרים כל היום.** עד שתחשך ומו לא, ואפילו שמע סמוך לחשיכה (שם). **איבעיא להו.** הא דקתני נשאלין לנדרים שהן לצורך, כשלא היה להם פנאי. לשאל מערב שבת קאמר, או אפילו כשהיה להם פנאי (שם). **אישתיק קאמרת.** הא דתמהת ואמרת אמר רב הכי, משום דלא סבירא לך הוא ולאשתיקן קאמרת, או משום דתביבה עלך ולאשתקיין קאמרת, דאי אמרת רב משקיף לי אמרת, דשפיר אמר (כתובות קד:).

פירוש הרא"ש

תנן התם מפירין נדרים בשבת כו'. משנה היא בשילהי שבת: **ונשאלין** לחכם נדרים שהם לצורך השבת. כגון נדרי אכילה ושתיה: **איבעיא להו מפירין נדרים בשבת לצורך השבת דוקא.** ולצורך השבת דקתני בפיפא אתרוייהו קאי והאי דקתני בשבת בשבת תרי זימני מפרש טעמא בשילהי שבת משום דשאלה לריכה ב"ד והפרה אינה לריכה ב"ד: **או דלמא אפי' שלא לצורך השבת.** ומשום שמעה עובר לכשתחשך א"נ משום דבעל מפר בלא פתח ובלא תרעה בדבור בעלמא מפר אפי' שלא לצורך השבת: **מאי איריא חשבה אפי' בתוך היום אינו יכול להפר.** כגון לא יומתו על פי אבות: **ואפי'** לילה, ודין פסו' בלילה, דכתיב (דברים כא) ביום ההוא, אוכא הכרכא טובא: **והא מתני' היא.** מיפר [לילי] שבת, ומאי קמ"ל: **א' רב הכי.** אמרת דבר זה משמו של רב: **א"ל אשתיקן או אשתיקין קאמרת.** הא דתמהת ואמרת מ' רב הכי, משו' דלא ס"ל ולאשתיקן קאמרת, או לאשתקיין עלך ואי אמר רב משקיף לי אמרת דשפיר אמר, כך פירש"י ז"ל פ' הנושא (כתובות קד: ד"ה אישתיקן). והר"ר אליעזר לא פי' כן, ונראה ל"ל אשתיק, כלומ' כשזכרתי דבר זה שתק רב ולא אמרה בפי', אשתיקא אמרת, כלו' רב לא קבלה, או אשקיין, שתק משו' דקבל, ת"ש דרב אזדקיק והתיר יחידי בגילה, אלמא דרב קבלה:

נו א ב מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ו ופי"ג מהל' נדרים הל' ח ופכ"ד מהל' שבת הל' ו סמג לאוין סה ומצה טוש"ע ח"מ סימן שמח סעיף ח וטוש"ע י"ד סימן רלד סעיף כד:

נז ג ד מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ו ופכ"ד מהל' שבת הל' ו סמג שם וסימן רמח טוש"ע ח"מ שם וטוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ג:

נח ה מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ו סמג לאוין רמא רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ג [וברב אלפס שבת פכ"ד דף עה.]:

תוספות

תנן התם. בפ' בתרא דשבת (קנז.): **מפירי' נדרי'.** בעל לאחמו: **ונשאלי'.** לחכם: **איבעיא להו מפירי' לצורך שבת.** אי לצורך שבת אתרוייהו קאי: **או דילמא אפי' שלא לצורך השבת.** לא אי לצורך השבת אלא אי לצורך השבת לגמרי דהיינו לאכול בשבת מו לא הוי לצורך שבת, אבל מריש דקתני מפר עד שתחשך [ומשמע] סמוך לחשיכה לא ליה למידק, דאיכ' לדמויי דמיירי דווקא מבעוד יום שהוא לצורך היום, אבל מפיפא מדקדק דשלא לצורך שבת קאמר [דקתני] דלא יפר חשכה, הא בו ביום יפר אפי' סמוך לחשיכה שעה אחת: **למ"ד כל היום אין טפי לא אפי' שלא לצורך.** דהקלו כיון שלא יוכל שוב להפר: **למ"ד מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך השבת לא.** דאמאי שיהא בשבת להפר, אחר השבת יוכל שוב להפר דזמנו מעת לעת. וה"ג אית' לך סוגיא בפ' בתרא דשבת (קנז.) דקאמר תנאי היא כי הכא: **איבעיא להו.** הא דשיבן נדרי' לשאל לצורך השבת, בא"א לשאל בע"ש שנדר סמוך לחשכה: **דמתחזי כדינא.** ותתנן (בילה לו:) אין דנין בשבת: **כיון דס"ל אפי' מעומד.** ודין קי"ל מיושב: **ובקרובים.** וקי"ל כמוך לחשכה שאין לה שהות כיום עוד לאכול ולשתות אבל מרישא דקתני מפר לה עד שלא תחשך דמשמע סמוך לחשכה לא נעי למידק דאיכא לדמויי מפר מבעוד יום קאמר דאיכא שהות כיום לאכול אבל מפיפא מדקדק שפיר דמשמע דווקא חשכה הא כיום אפי' סמוך לחשכה מצי מפר: מ"ד כל היום אין טפי לא. שלא לצורך השבת כיון דאי אפשר להפר משתחשך הקילו חכמים להפר בשבת אף שלא לצורך: ולמ"ד מעת לעת לצורך השבת אין שלא לצורך לא. אם נדרה בשבת אינו מפר אלא לצורך השבת אבל אם נדרה בע"ש ושמע בעלה ולא הפר לה מפר בשבת אפילו שלא לצורך השבת ואע"פ שהיה יכול להפר מאתמול הא אמרינן לקמן דנשאלין על נדרים בשבת לצורך השבת אפי' בנדרים שהיה לבשלא מבעוד יום הלכך ה"ל כיון דזמנו עובר אפי' שלא לצורך מפירין והך בריתא דקתני אין מפירין אלא לצורך השבת אתיא כר' יוסי בר' יהודה ונדרה בשבת: **בשלא היה להם פנאי** מבעוד יום. כגון שנדר בשבת או לא נזדמן לו חכם מע"ש: משום דמחזי כדינא. כיון שנדר בשבת אין דנין בשבת: כיון דס"ל **אפי'** מעומד כו'. ודין דווקא מיושב וכיון דכתיב כיום הגמולו את נניו וקרובים פסולים דכתיב לא יומתו אבות על בנים וכל הכשר לדון כשר לחעיד: כאן ראוי לגרום הא דכתוב לעיל מייא בר רב שדי גיגא ובדיק הוה מוהב תלים ובודק את הגודל אם נתחבט על גדיו. דס"ל אפי' מעומד דפומחין בחרטה כל דהו ואין לריך למצוא פתח לגדיו הלכך היה מתעסק בדברים אחרים בשעה שהיה מתיר נדר כי אין לריך שום הלעגא אלא דרך עראי היה מתיר נדר ובודק פירוש היה מתיר נדר ובודק פכין: רבה ט) **ורב הונא** הוה יתיב וקאים. פירוש היה יושב ועומד שלא היה מושב ליטב כישוב הלעגא אלא דרך עראי היה מתיר נדרים: **אלא אימא** הלכה נשאלין נדרים בלילה. וקמ"ל דלא תשיב כמו דין: אמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב: **א"ל ר' אבא** לרב הונא אמר רב הכי א"ל אשקיין קאמרת או אשתקין. מ"ל רב הונא מקובל לן מה שאמרתי ואתה אומר להשקומי אם רב אמרה או אינו מקובל לן ואתה תמה אם רב אמרה ולהשמיקני אתה אומר:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בקיטונא דבי רב עומד יחידי ובלילה אמר [6]רבה אמר רב נחמן [3]הלכה נשאלין נדרים עומד יחידי ובלילה [3]ובשבת ובקרובים ואפי' היה להן פנאי מבעוד יום עומד [3]והתניא ירד ר"ג מן החמור ונתעטף וישב והתיר לו נדרו רבן גמליאל סבר [6] [7] [8]פותחין בחרטה מיעקר נדר' בעינן ובעי עיוני [2]אהכי ישב ורב נחמן סבר [9] אין פותחין בחרטה ואפילו מעומד א"ל רבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר איזדקיקו ליה רבנן לבריה דרב הונא בר אבין ושרו ליה נדריה ואמרו ליה זיל ובעי רחמי על נפשך דחטאת דתני רב דימי אחוה דרב ספרא [2]כל הנודר [1]אע"פ שהוא מקיימו נקרא חוטא אמר רב זביד מאי קרא [1]וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא הא לא חדלת איכא חטא תניא [1] [2]האומר לאשתו כל נדרים שתדורי אי אפשי שתדורי אין זה נדר לא אמר כלום [2]יפה עשית ואין כמותך ואם לא נדרת מדירך אני דבריו קיימין:

[1]ולא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטיל ליכי כדרך שאומר לה בחול אלא אומר לה טלי ואכלי טלי ושתי והנדר בטל מאליו א"ר יוחנן [1]וצריך שיבטל בלבו תניא בש"א בשבת מבטל בלבו בחול מוציא בשפתיו ובה"א [2]אחד זה ואחד זה מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו א"ר יוחנן [3]חכם שאמר בלשון בעל ובעל שאמר בלשון חכם לא אמר כלום דתני' [2]זה הדבר החכם מתיר ואין בעל מתיר שיכול ומה חכם שאין מפר מתיר בעל שמפר אינו דין שמתיר ת"ל זה

בקיטונא דבי רב עומד יחידי ובלילה. ה"ג [1]ר"ג סבר אין פותחין בחרטה. אלא צריך למצוא פתח מתוך הנדר. ולפי שצריך לעיוני בפתחא ירד מן החמור וישב: ורב נחמן סבר פותחין בחרטה. הלכך אפילו מעומד. ולא פירש כן רש"י ז"ל בפרק הדר (ערובין סד:). וכתב הרשב"ם ז"ל דלדידן דקיימא לן פותחין בחרטה כיון דמעיקרא דמילתא פותחין בחרטה ולא בעינן יושב אפילו לא נתחרט ואנו צריכין לחזר אחר פתחים להתירו לא בעיא יושב דכיון דעיקר דינא מעומד סוף דינא מעומד. ולפי שלא ידעתי לטעמו איני אומר כן: חזי מר ההוא לורבא מרבנן. דקאמר דבמערבא אמרי שהנודר חוטא הוא: פניא האומר לאשתו. אחר שנדרה כל נדריה שתדורי אי אפשי שתדורי אין רצוני אף על גב דמשמע ממילתיה דמאי דנדרה עד השתא ניחא ליה ומקייים להו לנדריה שנדרה עד עכשיו אפילו הכי לא אמר כלום שאין זו הקמה ואילו רצה אח"כ להפר ביום שמיעה רשאי אבל אם אמר לה יפה עשית (אין כמותיך) כשנדרת נדריה הללו אי נמי דאמר לה אין כמותיך אי נמי דאמר לה אם לא נדרת אני מדירך דבריו קיימין דכל הני לישני הקמה משמע. ולפי פי' זה כולה ברייתא בהקמה אלא דלישנא דרישא לא מהני בה והני לישני דסיפא מהני בה. ולהאי פירושא לא גרסינן בהך ברייתא אין זה נדר לא אמר כלום דלישנא דאין זה נדר לא משמע אלא בנדרים שנדרה כבר. ומאן דגריס ליה מפרש לברייתא הכי האומר לאשתו בנדרים שעברו אי אפשי שתדורי כלומר אי אפשי בהן אי נמי דאמר לה אין זה נדר לא אמר כלום דבהפרה לשון מפורש בעיא וכי קתני כל נדרים שתדורי עתיד במקום עבר הוא ושנדרת קאמר ואשכחן טובא דכוותיה אי נמי שתדורי דוקא ואליבא דר"א דאמר בעל מפר נדרים שלא חלו [לעיל עה.] וסיפא קתני דנהי דבהפרה בעיא לשון מפורש בהקמה בחד מהנך לישני דתני בתר הכי קגי. ונראה בעיני דטעמא דמילתא דכיון דתניא דקמן[2] קייס בלבו קייס לא גרעי הני לישני מקייס בלבו אבל בהפרה כיון דקי"ל [לקמן עט.] הפר בלבו אינו מופר אף כשהוא מוציא בשפתיו צריך שיהא לשונו ברור: פניא לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטיל ליכי כדרך שאומר לה בחול. הא דאקשינן למימר הכי לאו משום גזירה דהיתר נדרים החכם הוא דהא כיון דאמר לה טלי אכלי לצורך השבת הוא ואפילו בשאלה שרי אלא טעמא דמילתא דכיון דאפשר לשנויי משנינן: וצריך שיבטלנו בלבו. דאע"ג דאמר לה טלי ואכלי צריך שיאמר בלבו שיהא הנדר בטל: ובחול מוציא בשפתיו. אם נדרה בחול צריך להוציא ההפרה בשפתיו: אחד זה ואחד זה. אחד שבת ואחד חול מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו כיון שאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי דהך ברייתא נמי אחידך קיימא. ואית דגרסי ולעבד בחול מוציא בשפתיו וכולה אנדלה בשבת קאי דנהי דבשבת משתרי בביטול שבלב לעבד בחול צריך שיוציא בשפתיו. ולא נהירא דאי הכי מאי אחד זה ואחד זה דקאמרי ב"ה אלא ודאי לא גרס לעבד. ומקשו הכא היכי אמרי ב"ה אחד זה ואחד זה מבטל בלבו וא"ל להוציא בשפתיו נהי דאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי מי עדיף [הא"ל] לישנא מאין כאן נדר ואי אפשי שתדורי דאמרינן לעיל לפוס פירוש בתרא דכתבינן בההיא דלא מהני בהפרה וכ"ת שאני התם שלא בטלו בלבו הא תניא לקמן[2] דהפרה בלב לא מהניא והא לאו קושיא היא דכי אמר לקמן הפר בלבו אינו מופר ה"מ היכא דלא אמר לה טלי ואכלי טלי ושתי אבל היכא דאמר לה הכי בבטול שבלב מהני דנהי דאי אפשי שתדורי ואין זה נדר לא מהני טפי עדיף בטול בלב כל היכא דאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי מהיכא שלא בטל בלבו ומוציא בשפתיו לשון גרוע דהיינו אי אפשי שתדורי ואין זה נדר לא מהני בתוספות. ויש לרמב"ם ז"ל בזה דרך אחרת שאינה מחוורת וכבר השיגו בה הראב"ד ז"ל. וכי קתני ברייתא דלעיל לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטל ליכי כדרך שאומר לה בחול לאו למימרא דבחול צריך למימר הכי דהא אמרי ב"ה דבין בשבת בין בחול כל שאמר לה טלי ואכלי ובטל בלבו סגי אלא כדרך שהוא רגיל לומר לה בחול קאמר: אמר ר' יוחנן חכם שאמר בלשון בעל. דהיינו מופר ליך ובעל שאמר בלשון חכם שאמר מותר ליך. לשון בעל מפורש הוא בכתוב דהיינו לשון הפרה [במדבר ל] ולשון חכם דהוי מותר ליך משמע ליה מדלכתיב לא יחל דברו [שם] כלומר לא יעשה דבריו חולין ודרשינן [מגילה י.] אבל אחרים מוחלין לו שעושין אותו חולין ובחולין מותר שייך למימר בהו

וצריכין שיבטל בלבו בו'. ומתניתא דקתני כדרך שאומר לה בחול דמשמע דבחול בעי אמירה ה"ק אם בא לומר בשבת לא יאמר כדרך שהוא רגיל לומר בחול והוא הדין דבחול נמי אין צריך אמירה אלא אורחא דמילתא נקט לפי שדרך אדם

וצריכין שיבטל בלבו בו. ומתניתא דקתני אי נמי דאמר לה אין זה נדר לא אמר כלום דבהפרה לשון מפורש בעיא וכי קתני כל נדרים שתדורי עתיד במקום עבר הוא ושנדרת קאמר ואשכחן טובא דכוותיה אי נמי שתדורי דוקא ואליבא דר"א דאמר בעל מפר נדרים שלא חלו [לעיל עה.] וסיפא קתני דנהי דבהפרה בעיא לשון מפורש בהקמה בחד מהנך לישני דתני בתר הכי קגי. ונראה בעיני דטעמא דמילתא דכיון דתניא דקמן[2] קייס בלבו קייס לא גרעי הני לישני מקייס בלבו אבל בהפרה כיון דקי"ל [לקמן עט.] הפר בלבו אינו מופר אף כשהוא מוציא בשפתיו צריך שיהא לשונו ברור: פניא לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטל ליכי כדרך שאומר לה בחול. הא דאקשינן למימר הכי לאו משום גזירה דהיתר נדרים החכם הוא דהא כיון דאמר לה טלי אכלי לצורך השבת הוא ואפילו בשאלה שרי אלא טעמא דמילתא דכיון דאפשר לשנויי משנינן: וצריך שיבטלנו בלבו. דאע"ג דאמר לה טלי ואכלי צריך שיאמר בלבו שיהא הנדר בטל: ובחול מוציא בשפתיו. אם נדרה בחול צריך להוציא ההפרה בשפתיו: אחד זה ואחד זה. אחד שבת ואחד חול מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו כיון שאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי דהך ברייתא נמי אחידך קיימא. ואית דגרסי ולעבד בחול מוציא בשפתיו וכולה אנדלה בשבת קאי דנהי דבשבת משתרי בביטול שבלב לעבד בחול צריך שיוציא בשפתיו. ולא נהירא דאי הכי מאי אחד זה ואחד זה דקאמרי ב"ה אלא ודאי לא גרס לעבד. ומקשו הכא היכי אמרי ב"ה אחד זה ואחד זה מבטל בלבו וא"ל להוציא בשפתיו נהי דאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי מי עדיף [הא"ל] לישנא מאין כאן נדר ואי אפשי שתדורי דאמרינן לעיל לפוס פירוש בתרא דכתבינן בההיא דלא מהני בהפרה וכ"ת שאני התם שלא בטלו בלבו הא תניא לקמן[2] דהפרה בלב לא מהניא והא לאו קושיא היא דכי אמר לקמן הפר בלבו אינו מופר ה"מ היכא דלא אמר לה טלי ואכלי טלי ושתי אבל היכא דאמר לה הכי בבטול שבלב מהני דנהי דאי אפשי שתדורי ואין זה נדר לא מהני טפי עדיף בטול בלב כל היכא דאמר לה טלי ואכלי טלי ושתי מהיכא שלא בטל בלבו ומוציא בשפתיו לשון גרוע דהיינו אי אפשי שתדורי ואין זה נדר לא מהני בתוספות. ויש לרמב"ם ז"ל בזה דרך אחרת שאינה מחוורת וכבר השיגו בה הראב"ד ז"ל. וכי קתני ברייתא דלעיל לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטל ליכי כדרך שאומר לה בחול לאו למימרא דבחול צריך למימר הכי דהא אמרי ב"ה דבין בשבת בין בחול כל שאמר לה טלי ואכלי ובטל בלבו סגי אלא כדרך שהוא רגיל לומר לה בחול קאמר: אמר ר' יוחנן חכם שאמר בלשון בעל. דהיינו מופר ליך ובעל שאמר בלשון חכם שאמר מותר ליך. לשון בעל מפורש הוא בכתוב דהיינו לשון הפרה [במדבר ל] ולשון חכם דהוי מותר ליך משמע ליה מדלכתיב לא יחל דברו [שם] כלומר לא יעשה דבריו חולין ודרשינן [מגילה י.] אבל אחרים מוחלין לו שעושין אותו חולין ובחולין מותר שייך למימר בהו

וכירושלמי

לא יאמר כדרך שהוא רגיל לומר בחול והוא הדין דבחול נמי אין צריך אמירה אלא אורחא דמילתא נקט לפי שדרך אדם

להפר בהאמירה דאם לא כן לא תדע האשה להפר לה וא"ת ולר' יוחנן דאמר שיבטל בלבו א"כ למה ליה למימר טלי ואכלי וי"ל כדי להודיע לה שהפר בלבו אי נמי פלוגתא דב"ש וב"ה קאי אהיכא דא"ל טלי ואכלי ומילתא דר' יוחנן אתיא כב"ש אבל היכא דא"ל אמר טלי ואכלי לא מהניא הפרה בלב אלא עם טלי ואכלי מהניא הפרה בלב לב"ש בשבת ולב"ה בחול והכ"א ממ"ן פי' דטלי ואכלי לאו הפרה היא אלא להודיע שהפר בלבו דאי הויא הפרה אמאי קא"ר יוחנן דצריך שיבטל בלבו דכיון דאמר לה טלי ואכלי בודאי משב בלבו שיהא מופר שאינו רוצה להאכילה דבר האסור לה אלא ודאי כי ס"ג לא הויא הפרה ולכך א"ר יוחנן דצריך שיבטל בלבו כלומר שיאמר בלבו מופר ליך אבל בשפתיו לא יוצא בקול כי היא דפרק היה קורא (ברכות טו:) לא יברך ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא דהיינו שבירך ולא השמיע לאזנו: חכם שאמר בלשון בעל. בלשון הפרה לא אמר כלום דבהפרה משמע מנכון ולהבא ו) ובא טעם כמו ואם כריתי הפר וכן בעל שאמר בלשון התרה לא אמר כלום כדי ליתן מילוה בין הפרת בעל להתרת חכם: שיבול ומה חכם שאין מפיר מתיר. ק"ו לרווחא דמילתא בעלמא הוא דאי לא כתיב מישוטא ממילא היו למדין זה מזה ליתן את האמור של זה בזה ושל זה בזה ועוד אי לאו מישוטא דזה הדבר מנא לן דחכם אינו מפר:

נט א טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ז:

ס ב שם סעיף ד:

סא ג טוש"ע י"ד סי' רג סעי' ח:

סב ד ה מיי' פי"ג מהל' מדיס הלכה [כ] ג סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף כד ולח:

סד ח מיי' שם הלכה [ד] ז טוש"ע שם סעיף מ:

סה ט מיי' שם הל' ג ופ"ו מהלכות שבועות הל' ה סמג לאוין רמח טוש"ע י"ד סימן רלד סעי' לז וסימן רכח סעיף ג:

תוספות

אר"נ הלכה נשאלין נדרי' עומד יחידי ובלילה בו' **אפי'** היה **אפשר** להן מבעוד יום. וכלבד שיהא לצורך השבת: ר"ג סבר אין פותחין בחרטה. דלכו' תהיה (עי' לעיל כח:), אלא צריך למצוא לו פתח אחר חרטה מעלייתא ולעשות הנדר טעות: ומעקר נדרא בע' ובעי עיונא. ולהכי יסב ר"ג: וה"נ סבר פותחי' בחרטה. ולא בעי עיונא, הלכך אפי' מעומד: חזי מר בו'. כמה הם מקפידים על נדרי נדרי: א"ר יוחנן צריך שיבטל בלבו. הא דתני בשבת ג' לה טלי אכלי צריך שיאשוב בלבו הפרה מעליא: וב"ה **או' אחד זה ואחד זה מבטל בלבו וא"צ להוציא בשפתיו.** ומתניתא דקתני כדרך שא' לה בחול משמע דבחול בעי אמירה, ה"פ אם בא לומ' בשבת לא יאמר כדרך שהוא רגיל לו' בחול, ה"פ דאי בעי מפר בלא אמירה. וא"ת לר' יוחנן דא' וצריך שיבטל בלבו א"כ למה לי למימר טלי אכלי, וי"ל דמ"מ בעי להודיע לה שהפר לה בלבו וקתמר לה טלי אכלי, א"נ הך ברייתא אפלוגתא דב"ש וב"ה קיימי, כי א' לה טלי ואכלי צריך עו' בטול בלב: **חכם שא' בלשו'.** הפרה דתמי' (במדבר ל) גבי בעל: **ובעל שא' בלשון חכם.** דכתי' (שם) לא יחל דברו, ודרש' מינה (מגילה י.) שו' אינו מוחל אבל אחרי' מוחלי' לפייו חכם, והיינו [המתרם] דהא לא כתי' ביה הפרה: זה הדבר. מיעוט, החכם מתיר כו': שיבול ומה חכם בו' ת"ל בו'. ולא היה צריך תו לק"ו דאי לאו קרא אמרי' דשויה הם מפברא דמנין לו לחלק, ולא שקיל וטרי תלמודא למפרך מידי אהך ק"ו:

תורה אור השלם

1. וְכִי תֶחְדַּל לִנְדֹּר לֹא יִהְיֶה בְךָ חֵטְא:
דברים כג כג

2. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ:
במדבר ל ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר"ג סבר פותחין וכו' ורב נחמן סבר אין פותחין. נ"ב ס"א ר"ג סבר אין פותחין וי"נ סבר פותחין: (ב) רש"י ד"ה ורב נחמן וכו' מתריעינן שיגן כל"ל ותיבת לא נמחק:

מוסף רש"י

בקיטונא. קיטון, חדר קטן של בית המדרש (שבת סו.). פותחין בחרטה. לומר החכם פותח לו בחרטה תחלה, לפיכך צריך לשאר דעתו יפה לעקור נדרו. (רא"ה בשם). ורב נחמן סבר אין פותחין. לומר אין החכם פותח אלא הוא עצמו מתחיל בחרטתו, ואם אינו מתחיל מעצמו אין מתירין לו, הילכך אין צריך החכם לישב דעתו כל כך (שם). שתדורי. שנדרת (שם).

פירוש הרא"ש

בקיטונא דבי רב. חדר ובית המדרש מתרגמין ועכל לקיטונא (בראשית מג.): ר"ג סבר אין פותחין בחרטה. אלא צריך למצוא פתח לעקור הנדר מעיקרו הלכך ירד ונתעטף לשב בחומה כמו דיין: חזי מר האי מרבנן בו'. כמה הם מקפידין על נדרי נדרים: וא"ר יוחנן

(ג) [ל"ל רבא], (ד) [עירובין סד: ע"ש], (ה) [ל"ל ובקרובים ובשבת וכ"ל בריב אלפס סוף שבת דף עב:], (ו) [וע' תוספות עירובין סד: ד"ה פותחין], (ז) [לעיל כח:], (ח) [לעיל כב. ע"ש הטעם], (ט) [תוספתא פ"ו], (י) [מסר כאן תניא עי' ר"ן לו אפשר דבברייתא דלעיל בסמוך מתניא ואותן שתי נקודות שנלפסו אחר דבריו קיימין הם בטעות], (יא) [לעיל כח:], (יב) [וכן גרסת תוס' בעירובין סד: דלא כגרסת רש"י וע"ש], (יג) [דף עט.], (יד) ל"ל וכלא,

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ה) זה הדבר אשר צוה ה'. דבריס כבתבן דאין בעל מתיר דכתיב אם הפר יפר אותם איש: **פ"ל זה הדבר.** ואי אפשר לשנות בדבר ומכם מתיר דלכתיב אלה ראשי המטות וכתיב לא יחל דברו אבל ראשי המטות מוחלין לו ומסיים הברייתא נאמר כאן כו' ונאמר בשחוטי חוץ מה להלן דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל דכולהו מיבחייבי משום שחוטי חוץ: **אף בפרשת נדרים כו'.** ולקמן מפרש למאי הלכתא: **להכשיר ג' הדיוטות.** בהפרת נדריס דאהרן חד ובניו חד וכל ישראל הרי תלתא ומדכתיב בהו כל ישראל שמע מינה להכשיר שלשה הדיוטות: **והא ראשי המטות כתיב.** בהפרת נדריס דמשמע מומחין: **[ביחיד מומחה].** להכשיר בהן יחיד מומחה לנדרים: **ראשי המטות בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דהא אקשינן להו להפרת נדריס: **לומר שיש שאלה בהקדש.** דפרשת שחוטי חוץ שייכא לגבי הקדש וקמ"ל דראשי המטות דנשאלין עליו להקדש טעות אינו הקדש: **אין שאלה בהקדש.** דהקדש טעות הוי הקדש: **ב"ש נ"ש להו ג"ש.** ולא הוה כתיב ראשי המטות בשחוטי חוץ דלא גמריגן ג"ש: וקא מקשינן לב"ש למאי הלכתא כתיב זה הדבר בשחוטי חוץ: **ואינו חייב על המליקה.** שאם מלק עוף בחוץ אינו חייב: **והכתיב שבע עמהן.** בסמוך לאותו פסוק וידבר משה את מועדי ה' בפרשת אמור אל הכהנים וכתיב לעיל מינה מלבד שבתות ה' וגו': **והא.** פרשת נדריס: **מסיטרא רחיצה.** בלא אותה הפרשה דפנחס כתיב פרשת נדריס:

לריכין

ו) זה הדבר אשר צוה ה'. דבריס כבתבן דאין בעל מתיר דכתיב אם הפר יפר אותם איש: **פ"ל זה הדבר.** ואי אפשר לשנות בדבר ומכם מתיר דלכתיב אלה ראשי המטות וכתיב לא יחל דברו אבל ראשי המטות מוחלין לו ומסיים הברייתא נאמר כאן כו' ונאמר בשחוטי חוץ מה להלן דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל דכולהו מיבחייבי משוס שחוטי חוץ: **אף בפרשת נדריס כו'.** ולקמן מפרש למאי הלכתא: **להכשיר ג' הדיוטות.** בהפרת נדריס דאהרן חד ובניו חד וכל ישראל הרי תלתא ומדכתיב בהו כל ישראל שמע מינה להכשיר שלשה הדיוטות: **והא ראשי המטות כתיב.** בהפרת נדריס דמשמע מומחין: **[ביחיד מומחה].** להכשיר בהן יחיד מומחה לנדריס: **ראשי המטות בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דהא אקשינן להו להפרת נדריס: **לומר שיש שאלה בהקדש.** דפרשת שחוטי חוץ שייכא לגבי הקדש וקמ"ל דראשי המטות דנשאלין עליו להקדש טעות אינו הקדש: **אין שאלה בהקדש.** דהקדש טעות הוי הקדש: **ב"ש נ"ש להו ג"ש.** ולא הוה כתיב ראשי המטות בשחוטי חוץ דלא גמריגן ג"ש: וקא מקשינן לב"ש למאי הלכתא כתיב זה הדבר בשחוטי חוץ: **ואינו חייב על המליקה.** שאם מלק עוף בחוץ אינו חייב: **והכתיב שבע עמהן.** בסמוך לאותו פסוק וידבר משה את מועדי ה' בפרשת אמור אל הכהנים וכתיב לעיל מינה מלבד שבתות ה' וגו': **והא.** פרשת נדריס: **מסיטרא רחיצה.** בלא אותה הפרשה דפנחס כתיב פרשת נדריס:

לריכין

ז) ולא נאמר פרשת נדרים עמהן. רב אסי בר נתן קשיא ליה הא מתניתא אתא לנהרדעא לקמיה דרב ששת ולא אשכחיה אתא אבתריה למחוזא א"ל מועדי ה' נאמרו ולא נאמרה שבת בראשית עמהן והא כתיב שבת עמהן ותו מועדי ה' נאמרו ולא נאמרה פרשת נדרים עמהן והא מסיטרא כתיבא א"ל הכי קתני מועדי

ח) וגירוסלמי משמע דחכם נמי מני קאמר אין כאן נדר אין כאן שבועה דגרס התם [1] בעל שאמר בלשון חכם והחכם שאמר בלשון בעל לא אמר כלום אלא זה אומר כהלכתו וזה אומר כהלכתו הבעל אומר מופר ליך והזקן אומר אין כאן נדר אין כאן שבועה ולפי זה משמע לי דלישנא דמופר שייך מכאן ואילך ולישנא דמותר בדבר שהיה מותר מעיקרו: **נאמר כאן זה הדבר.** בפרשת נדריס: **מה בשחוטי חוץ אהרן ובניו וכל ישראל.** דהא כתיב גרים היה פרשה דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל שכולן שוין בה אף בפרשת נדריס אהרן ובניו וכל ישראל דכולן כשרין להתיר את הנדר: **ומה להן ראשי המטות.** בנדריס דראשי המטות כתיב בהו אף להלן בשחוטי חוץ ראשי המטות. ומפרש לקמן למאי הלכתא: **אמר רב אחא בר יעקב להכשיר שלשה הדיוטות.** האי הדיוטות דאמרי' לא כולהו הדיוטות כשרין אלא הנהו די מקברי להו מיהא סברי וכדכתיבנא בפרק ארבעה נדריס (לעיל כג. ד"ה ואתה). והיינו דגרסינן בירושלמי [1] שלשה שהן יודעין לפתוח מתירין כזקן. ונראה בעיני דנהי דלא שוו נדריס לשחוטי חוץ דהא בשחוטי חוץ כולהו שוו ולא מוקמא גזרה שוה לא קשיא מידי דממילא משמע האי כדייניה והאי כדייניה דהדיוטות דגריעי כולי האי דאפילו כי מקברי להו לא סברי סברי דבהתא [1] נינהו ופשיטא דלא חזו לתתיר נדריס דכיון דלא סברי כלל אפי' כשהן מתירין אינן יודעין מה מתירין: **והא ראשי המטות כתיב.** ומשמע אבל הדיוטות לא: **ביחיד מומחה.** דכיון דגז"ש מרבי הדיוטות ולאשי המטות ממעט להו על כרחך אית להו לקיומי תרוייהו דראשי המטות ביחיד והדיוטות בשלשה. וכי תימא תלתא מנא לך כיון דמפקת ליה מחד מוקמיה אתלתא כעין ב"ד: **לומר שיש שאלה בהקדש.** שאם הקדיש בהמה ושחטה בחוץ ואח"כ נשאל עליה פטור דכיון שיש שאלה בהקדש כאילו לא הקדישה מעולם דמי דחכם עוקר הנדר מעיקרו: **נביא שמאי דאמרי אין שאלה בהקדש.** בריש פרק ב"ש (מזיר דף ב:) דהקדש טעות הקדש וכיון שכן ואלו לב"ש אין שאלה בהקדש דשאלה לא מהני אלא משום דהוה ליה כנדר טעות: **ראשי המטות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דכיון דילפינן גזירה שוה מנדריס הוו להו שחוטי חוץ כאילו כתיב בהו נמי ראשי המטות: **זה הדבר.** לב"ש דלא מוקמי לה לג"ש: **לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר וכו'.** וכי תימא תלתא מנא להו הא איכא למימר דמייתי נמי ילפי לה דנהי דזה הדבר דנדריס לאו מופנה הוא כיון דזה הדבר דשחוטי חוץ מופנה הוא ליה מופנה מגד אחד ולמדין: **זה הדבר דשחוטי חוץ למה לי.** לב"ש דלית להו גזירה שוה: **לומר על השחיטה הוא חייב.** וב"ה נפקא להו מדכתיב אשר ישחטו [2] וכדאיתא בתורת כהנים [3]: **להכשיר ג' הדיוטות מנא להו.** דהא לב"ה ילפינן להו מגזירה שוה דשחוטי חוץ: **ולא נאמרה שבת בראשית עמהן.** קס"ד עם פרשת המועדות: **ולא נאמרה פרשת נדרים.** עמהם עם המועדות: **והא כתיב שבת בראשית עמהן.** דבסדר אמור אל הכהנים כתיבא שבת ומועדות בתר הכי בחדא פרשתא: **והא מסיטרא רחיצה.** פרשת נדריס כתיבא בקלה פרשת המועדות ובתר הכי בראשי המטות פרשת נדריס. סטרא תרגום של קלה [3]: **מועדי ה' לריכין קידוש ב"ד.** כדכתיב אשר תקראו אותם [4] קרי ביה אתם שלריכין ב"ד לקדש ראשי חדשים כדי לעשות המועדות בזמנן: **שבת בראשית אינה לריכה קידוש ב"ד.** שאין ב"ד לריכין לקדש אחד בשבת כדי לעשות שביעי לו שבת והיינו דקתני מועדי ה' נאמרו לענין קדושת ב"ד וכדפרישנא שבת בראשית לא נאמרה עמהן לאותו ענין של קידוש והיינו דקאמר בן עזאי מועדי ה' נאמרו לענין שלריך מומחין לקדש את החדש מפני המועדות אבל פרשת נדריס לא נאמרה עמהן לאותו ענין דמדכתיב אשר תקראו אותם ולמשה ואהרן קאמר משמע דבעי תרי מומחין כוותייהו ואין ב"ד שקול ומוסיפין עוד אחד הרי ג' וכיון דשבת ונדריס סמיכי למועדות וכתיב במועדות אלה למעוטא משמע דמעטא להו כל חד וחד למילתיה שבת לקידוש ב"ד ולהיכי קבעה אנפשה ונדריס לומר דלא בעי' בהו מומחין דאפילו בהדיוטות סגי: **והא בפרשת נדריס רחיצה.** אלמא הדיוטות אין כשרין להפרת נדריס: **ביחיד מומחה.** להכי כתיב דאשי המטות לאשמועינן דהיכא דהוי מומחה ביחיד סגי וממעוטא דאלה ילפינן דהיכא דהוו הדיוטות מתכשרי בשלשה.

ומשמע

ט) ומה להן ראשי המטות. בנדריס דראשי המטות כתיב בהו אף להלן בשחוטי חוץ ראשי המטות. ומפרש לקמן למאי הלכתא: **אמר רב אחא בר יעקב להכשיר שלשה הדיוטות.** האי הדיוטות דאמרי' לא כולהו הדיוטות כשרין אלא הנהו די מקברי להו מיהא סברי וכדכתיבנא בפרק ארבעה נדריס (לעיל כג. ד"ה ואתה). והיינו דגרסינן בירושלמי [1] שלשה שהן יודעין לפתוח מתירין כזקן. ונראה בעיני דנהי דלא שוו נדריס לשחוטי חוץ דהא בשחוטי חוץ כולהו שוו ולא מוקמא גזרה שוה לא קשיא מידי דממילא משמע האי כדייניה והאי כדייניה דהדיוטות דגריעי כולי האי דאפילו כי מקברי להו לא סברי סברי דבהתא [1] נינהו ופשיטא דלא חזו לתתיר נדריס דכיון דלא סברי כלל אפי' כשהן מתירין אינן יודעין מה מתירין: **והא ראשי המטות כתיב.** ומשמע אבל הדיוטות לא: **ביחיד מומחה.** דכיון דגז"ש מרבי הדיוטות ולאשי המטות ממעט להו על כרחך אית להו לקיומי תרוייהו דראשי המטות ביחיד והדיוטות בשלשה. וכי תימא תלתא מנא לך כיון דמפקת ליה מחד מוקמיה אתלתא כעין ב"ד: **לומר שיש שאלה בהקדש.** שאם הקדיש בהמה ושחטה בחוץ ואח"כ נשאל עליה פטור דכיון שיש שאלה בהקדש מעולם דמי דחכם עוקר הנדר מעיקרו: **נביא שמאי דאמרי אין שאלה בהקדש.** בריש פרק ב"ש (מזיר דף ב:) דהקדש טעות הקדש וכיון שכן ואלו לב"ש אין שאלה בהקדש דשאלה לא מהני אלא משום דהוה ליה כנדר טעות: **ראשי המטות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דכיון דילפינן גזירה שוה מנדריס הוו להו שחוטי חוץ כאילו כתיב בהו נמי ראשי המטות: **זה הדבר.** לב"ש דלא מוקמי לה לג"ש: **לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר וכו'.** וכי תימא תלתא מנא להו הא איכא למימר דמייתי לה לג"ש מנא להו הא איכא למימר דמייתי לה לג"ש דמוקמי לה לג"ש: **זה הדבר דשחוטי חוץ למה לי.** לב"ש דלית להו גזירה שוה: **לומר על השחיטה הוא חייב.** וב"ה נפקא להו מדכתיב אשר ישחטו [2] וכדאיתא בתורת כהנים [3]: **להכשיר ג' הדיוטות מנא להו.** דהא לב"ה ילפינן להו מגזירה שוה דשחוטי חוץ: **ולא נאמרה שבת בראשית עמהן.** קס"ד עם פרשת המועדות: **ולא נאמרה פרשת נדרים.** עמהם עם המועדות: **והא כתיב שבת בראשית עמהן.** דבסדר אמור אל הכהנים כתיבא שבת ומועדות בתר הכי בחדא פרשתא: **והא מסיטרא רחיצה.** פרשת נדריס כתיבא בקלה פרשת המועדות ובתר הכי בראשי המטות פרשת נדריס. סטרא תרגום של קלה [3]: **מועדי ה' לריכין קידוש ב"ד.** כדכתיב אשר תקראו אותם [4] קרי ביה אתם שלריכין ב"ד לקדש ראשי חדשים כדי לעשות המועדות בזמנן: **שבת בראשית אינה לריכה קידוש ב"ד.** שאין ב"ד לריכין לקדש אחד בשבת כדי לעשות שביעי לו שבת והיינו דקתני מועדי ה' נאמרו לענין קדושת ב"ד וכדפרישנא שבת בראשית לא נאמרה עמהן לאותו ענין של קידוש והיינו דקאמר בן עזאי מועדי ה' נאמרו לענין שלריך מומחין לקדש את החדש מפני המועדות אבל פרשת נדריס לא נאמרה עמהן לאותו ענין דמדכתיב אשר תקראו אותם ולמשה ואהרן קאמר משמע דבעי תרי מומחין כוותייהו ואין ב"ד שקול ומוסיפין עוד אחד הרי ג' וכיון דשבת ונדריס סמיכי למועדות וכתיב במועדות אלה למעוטא משמע דמעטא להו כל חד וחד למילתיה שבת לקידוש ב"ד ולהיכי קבעה אנפשה ונדריס לומר דלא בעי' בהו מומחין דאפילו בהדיוטות סגי: **והא בפרשת נדריס רחיצה.** אלמא הדיוטות אין כשרין להפרת נדריס: **ביחיד מומחה.** להכי כתיב דאשי המטות לאשמועינן דהיכא דהוי מומחה ביחיד סגי וממעוטא דאלה ילפינן דהיכא דהוו הדיוטות מתכשרי בשלשה.

ומשמע

י) מה בשחוטי חוץ כו'. לקמן' מפ' לה: **להכשיר ג' הדיוטות.** דחד ליכא למימר, מדאלטריך קרא דאשי המטות ליחיד מומחה מכלל דהדיוטות לא סגי בחד, ומדאפיק לחד אוקמי' אתלתא, כמו דין דבעי' שלשה: לומ' שיש שאלה בהקדש. שאם שחט קדשי בחוץ ונשאל אהקדש מפטר מקרבן וכדת: ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש. דאמרי בגזיר (נ:) הקדש טעות הקדש. [וממילא] דאין שאלה, דשאלה דנדר משום דמשווי לנדר נדר טעות: זה הדבר דנדרי'. כיון דלא גמרי ג"ש, למאי הלכתא: חכם מתיר וכו'. ולר"י דלעיל (עז:) דכי נמי דרשי' ביה הך, דרי' מייתי ג"ש, דהוי מופנה מגד אחד גבי שחוטי חוץ: **הא בתי' שבת.** תחלת מועדות פ' פנחס (במדבר כח): **והא מסיטרא בתי'.** בתר פרש' [המועדות בראשי] המטות:

תוספות

מה בשחוטי חוץ כו'. לקמן' מפ' לה: להכשיר ג' הדיוטות'. דחד ליכא למימר, מדאלטריך קרא דאשי המטות ליחיד מומחה מכלל דהדיוטות לא סגי בחד, ומדאפיק לחד אוקמי' אתלתא, כמו דין דבעי' שלשה: לומ' שיש שאלה בהקדש. שאם שחט קדשי בחוץ ונשאל אהקדש מפטר מקרבן וכדת: ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש. דאמרי בגזיר (נ:) הקדש טעות הקדש. [וממילא] דאין שאלה, דשאלה דנדר משום דמשווי לנדר נדר טעות: זה הדבר דנדרי'. כיון דלא גמרי ג"ש, למאי הלכתא: חכם מתיר וכו'. ולר"י דלעיל (עז:) דכי נמי דרשי' ביה הך, דרי' מייתי ג"ש, דהוי מופנה מגד אחד גבי שחוטי חוץ: **הא בתי' שבת.** תחלת מועדות פ' פנחס (במדבר כח): **והא מסיטרא בתי'.** בתר פרש' [המועדות בראשי] המטות:

פירוש הרא"ש

ת"ל זה הדבר. חכם מתיר דכתיב לא יחל דברו ודכתיב הוא אינו מיחל מיחל אבל אחרים מוחלין לו דמשמע שעשה דבריו קולין ומתירין מעיקרן: להכשיר שלשה הדיוטות. יחיד שנים שהיו כדי לעשות שלשה ואפילו לשמואל דאמר שנים שהיו דיינים דין ה"מ לממונא אבל לאיסורא מודה דבעי שלשה: ביחיד מומחה. דכתיב לאשי המטות כשרין מומחין דעלמא קאמר: לומר שיש שאלה בהקדש. שאם שחט קדשים בחוץ ונשאל על הקדשו נפטר מקרבן וכתב וה"ה לכל דבר הקדוש במועלה שפחיו כגון תרומה ומעשר דאתמר לעיל בפרק הנודר מן הירק (דף נט.): ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש. דסבירא להו דהקדש בטעות הקדש דלאיתא במסכת גזיר (דף נ.) אמר שור שחוט שלא מביתי ראשון יהא קדוש ויצא לבן ב"ש אומר הקדש הילכך לא מהניא שאלה דאפילו טעות ודאי הוי הקדש וכ"ש בטעות שעל ידי תרמה יצא לחולין: ב"ש לית להו גזירה שוה. ולקמן בעי הדיוטות מנא להו דאי הוו דרשי ג"ש למילף נדריס משחוטי חוץ לכשיר הדיוטות הוו ילפי נמי שחוטי חוץ מנדריס דאין ג"ש למתלה: לומר לך חכם מתיר ואין בעל מתיר. וכדאיתא לעיל דאית ליה ג"ש וגם חכם מתיר ואין בעל מתיר ס"ל דמופנה מגד אחד הך דשחוטי חוץ: על השחיטה הוא חייב. אם שחט עוף קדשים בחוץ חייב אע"פ שאין זה דרך הכשרו בפנים ואם מלקו בחוץ פטור. ומאן דדרש גזרה שוה נפקא ליה כדדרשי בתורת כהנים אשר ישחטו על השוחט הוא חייב ואינו חייב על המליקה:

מכרת, והוא הדין לכל דבר הקדוש במולה שפחיו, כגון תרומות ומעשרות, דאי בעי מיתשיל עלייהו וחוזרין לטיבן כדאמרינן בשילהי פרק הנודר מן הירק (שם). **לב"ש דאמר אין שאלה בהקדש.** אין שאלה בשום הקדש בעולם, דאפילו כשמעלה לו החכם פתח של תרמה אינו יכול להתירו, דאע"ג דשוקר את הנדר מעיקרו ושוטה נדר אל טעות, אפילו הכי גבי הקדש לא אמרי ב"ש הכי, דאפילו כשנעשה הקדש בטעות הידוע לנקדש מצטי ליה הקדש גמור, כ"ש היכי דהוקדש בלא טעות שלא יועיל פתח החרטה שיעלה לו החכם להתירו (שם). **חכם מתיר.** בלשון מותר לך מותר לך, כדכתיב לא יחל דברו, הוא דלא יחל אבל אחרים מוחלין לו, ולשון היתר משמע להו לרבנן דאי לא יחל, וטעם יש לדבר, לפי שהחכם אינו מתיר ביום שמעו כמו בעל בלא טענה, אלא ע"י שמועה לו חרטה ועקר את הנדר מעיקרו, הלכך לא שייך ביה לשון הפרה אלא לשון התרה, שהתיר לו איסור ע"י הוראה וטענה גמורה, אבל בעל מיפר לאשתו ביום שמעו בלא חרטה מגזירת הכתוב כמו הפר את נדריו, כל דבר קיום הנעקר ומתבטל בלא טעם קרוי הפרה (שם). **ואין חכם מיפר.** שאם אמר מופר לך לא אמר כלום, דהכי משמע זה הדבר זה הדבור, כמו שכתוב בפרשה מעבר, זה לשון התרה ולזה לשון הפרה, ולב"ש נפקי להו מסברא דתפרישת נעשי, דבתכם שייך לומר לשון היתר ובבעל לשון הפרה (שם). **על השחיטה.** בחוץ חייב כרת, דאפילו השוחט עוף קדשים בחוץ, דנפקא לן בתורת כהנים וזבחתם (קו.) מאן אשר ישחט, **ואין חייב על המליקה.** של עוף בחוץ, דזה משמע בענין שמפורש בפרשה חייב, דכתיב כי ישחט ולא כי ימלוק, ולב"ה דדרשי ליה לג"ש נפקא להו מהיכא דנפקא לן בת"כ ת"ל אשר ישחט, על השחיטה חייב ואין חייב על המליקה (ב"ב שם). **מועדי ה' נאמרו כו'.** כולה מפרש לקמיה (שם).

סו א ב מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ג ופ"ד מהל' נדרים הל' ה סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ג:

סז ג מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' כה ופ"ד מהל' תרומות הלכה ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רג סעי' ג:

סח ד מיי' פי"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה יח:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות